

För 75 år sedan, den 15 mars 1938, hade 150 personer kallats till Jerntorget lokaler i Stockholm för att bilda Utlandssvenskarnas förening. Anledningen var den bistra verkligheten att världen stod inför stor politisk och ekonomisk instabilitet och många utlandssvenskar drivits hem till Sverige. Ofta var de utblottade och led nöd, vilket också framkom genom svarta rubriker i tidningarna. De hade svårt att få arbete i sitt gamla hemland och behovet av en organisation som företrädde dem i olika frågor var tydligt.

En styrelse på 20 personer tillsattes och till ordförande utnämndes justitierådet Emil Sandström. Ekonomin var knapp och byggde på medlemsavgifter, bidrag från enskilda och företag samt statsanslag från lotterimedel. Ett tydligt och fokuserat arbete ledde dock till att cirka 300 hemvändare kunde hjälpas till jobb. Men organisationen fungerade också som informationsbyrå och redan första året gjordes cirka 800 besök till det, med donerade möb-

gen om utredning av utlandssvenskarnas skyldigheter och rättigheter som på ett bättre sätt borde tillgodoses med tanke på den positiva roll som utlandssvenskarna spelade för näringslivet och landet.

122 000 livsmedelspaket

Allt eftersom andra världskriget fortskred, utvecklades organisationens verksamhet till ett omfattande och imponerande hjälparbete. I runda tal fick 12 000 personer som kommit till Sverige hjälp i någon form. Till utlandet skickades 122 000, eller ca 900 ton, livsmedelspaket och cirka 80 ton kläder och skor. Enligt utsago från en medlem i Österrike skulle inte tio procent av svenskarna överlevt om det inte varit för UF:s hjälpsändningar.

Organisationen bedrev även arbetsförmedling och ferieverksamhet och 1949 hade över 2 000 människor fått arbete och cirka 800, ofta utsatta och undernärda, utlandssvenska ungdomar, ferievistelse. Det rådde febril aktivitet och under den här tiden besöktes kansliet av 40 000 personer samtidigt som man mottog 90 000 brev och sände ut 180 000.

Kungen tog kontroll

Klart stod att de initialt mycket begränsade finansiel-

SVENSKAR I VÄRLDEN JUBILERAR
 75
 I UTLANDSSVENSKARNAS TJÄNST!
 1938-2013

TEXT LOUISE LING-VANNERUS

ler, etablerade kansliet på Wahren-dorffsgatan 6 i Stockholm.

Tidig tidsskrift

Redan tidigt satsade organisationen på en tidskrift vid namnet Utlandssvenskarna. Den fick snabbt stor betydelse för att föra ut föreningens synpunkter och ge information om viktiga händelser, lagar mm. Tidningen var också, precis som idag, ett sätt att informera om arbetet som bedrevs med att hävda medlemmarnas intressen i medborgarrättsliga och sociala avseenden. Bland annat lämnades det redan 1938 in en motion till riksd-

la resurserna inte förslog. För att klara ekonomin gick föreningen ut med upprop och bildade en Utlandssvenskarnas hjälpfond som inbringade drygt 50 000 kronor, men för att rädda upp situationen beslutade staten slutligen att gå in med statsbidrag på över sju miljoner kronor mellan åren 1939-52. Trots detta var läget ofta kritiskt och många gånger gick styrelseledamöterna in och lånade organisationen privata pengar.

I och med att staten gick in som finansier krävde socialministern mer kontroll. Detta kom att innebära att ordförande och en av revisorerna skulle utses av kungen som även skulle godkänna stadgarna. År 1944 åtog sig dessutom H K H kronprinsen Gustav VI Adolf att bli Utlandssvenskarnas beskyddare och till hedersledamöter utsågs H M Drottning Ingrid av Danmark och H K H Prinsessan Margareta av Danmark samt justitierådet Emil Sandström.

Nu hade organisationen fått en tydlig legitimitet och inriktning – det senare vilket skulle komma att ut-

Årets svensk i världen korad för första gången

Svenskar i USA få nu lättare sin ålderdomspension
 Förordning rörande prästbevis för amerikansvenskar.

utlandssvenskarna Nr 7/197

SVENSK I V

UTLANDSSVENSKARNA - 7-8 -

Utlandssvenskarnas NAMNFRÅGA

300 utlandssvenskar ha fått plats.

vecklas och förändras under de kommande decennierna fram till idag.

Utlandssvenskarna får rösträtt

Men grundtankarna består – att vara ett språkrör och en informationskälla för utlandssvenskar. Att fortsätta driva frågor som förbättrar villkoren för denna grupp som idag uppgår till över 500 000.

På 50-talet drevs man av en önskan om jämställdhet för utlandssvenskar. På agendan stod frågor som rösträtt, förlorat medborgarskap, underlättande för hemvändare att finna arbete, svenskundervisning på internat och i utlandet samt skattefrågor mm. 1968 fick utlandssvenskarna rösträtt – något som 1 540 personer utnyttjade. I senaste valet hade den siffran ökat till 45 000. 1968 kom även riksdagsbeslut i skolfrågan om att etablera internatskolor och skolor i utlandet.

Efter decennier av påverkansarbete har många frågor blivit lösta, men andra måste förtrutet drivas vidare. Tiderna och flyttströmmarna över jorden förändras och så även problemställningarna. Rådgivningen via experter som introducerades på 70-talet är fortfarande en efterfrågad tjänst och i takt med ett ökande antal som väljer att pensionera sig utomlands får frågorna om pensioner allt större betydelse.

Hög ambitionsnivå och bristande resurser

Föreningen har i stort sett hela tiden slitits mellan en hög ambitionsnivå och bristande resurser. Sedan de statliga bidragen upphörde i slutet av 50-talet har man vid flera tillfällen sökt nya men ständigt fått avslag. Alltjämt får verksamheten klara sig på medlemsavgifter och eventuella bidrag från näringslivet – till skillnad från systerorganisationerna i Norden. En udda del av UF:s historia måste ändå tillskrivas hotellverksamheten. Från slutet av 1940-talet och i nära 40 år framåt kom föreningen att driva Hotel Esplanade med syfte att skaffa billiga hotellrum och skapa en träffpunkt för utlandssvenskarna samtidigt som eventuellt överskott skulle förbättra UF:s ekonomi.

Vår organisation har bytt namn, struktur och personal - från en styrka på 20 personer till dagens fyra. Modern teknik har effektiviserat och förändrat arbetet men än idag finns tidningen kvar, om än i en modern och digital form. Det har tagits fram handböcker, skapats radiokanaler och sedemera byggts hemsidor.

Men kanske återfinns Svenskar i Världens själ i själva gemenskapen. Många är det som med glädje minns årens alla aktiviteter. Under flera år firades Utlandssvenskarnas dag på Skansen och två stora jubileum är glada minnen från dem som var med. Vid 25-års jubiléet 1963 kunde åhörarna vid seminariet lyssna till bland andra Marc Wallenberg för att dagen efter, den 6 juni, gå på årsmöte och den högtidliga banketten. 50-års jubiléet 1988 var än mer storslaget. Agneta Nilsson var utsedd till generalkommissarie för arrangemangen och den 15-19 juni hölls årsmöte, seminarier på temat Svensk i Världen och ett antal utställningar runt om i Stockholm. Den stora banketten i Blå Hallen i Statshuset, med flera hundra personer inklusive SVIV:s beskyddare H M Carl XVI Gustaf, bjöd på underhållning av Sveriges artistelit och efterföljdes av ytterligare arrangemang på Skansen dagen därpå.

Och nu väntar ett nytt spännande jubileumsfirande! Programgruppen planerar en mängd aktiviteter väl värda en 75-årig jubilar.

Lättare för svensk kvinna att få bli svenska på nytt

Radiohälsningarna uppvägdte uteblivna lutfisken i Paris.

